

Szentháromság ünnepe

► Róm 11,33–36

A felismerés öröme

A vasárnap jellege

Szentháromság ünnepét több mint ezer éve ünnepli az egyház. Eleinte kérdéses volt, hogy egyáltalán szükséges-e ünnepelni ezt a napot, azon-

ban a Szentháromságról szóló tanítást nem valló vagy elferdítő szekták munkálkodása egyértelművé tette ennek az ünnepnek a teológiai, apológiai jelentőségét. Az egyházi esztendő első felének ünnepsorozata az üdvtörténeti eseményeket ösz-

szefoglaló dogmatikus ünneppel, Szentháromság ünnepével zárul. A liturgikai bevezetés iránymutatásából kiindulva „a Szentháromság titkát megértenünk nem szükséges, imádnunk annál inkább” (HAFENSCHER 2010, 369. o.). Ezen a vasárnapon megérkezünk az üdvtörténeti események felől egy olyan mérföldkőhöz, amely az addigi vasárnapok tartalmából merítve a gyakorló keresztény élet felé irányítja figyelmünket. A vasárnap központi üzenete ezáltal nem lehet más, mint a teremtmő, megváltó, megszentelő Isten imádása.

Amit a textusról tudni kell

A római gyülekezetben Krisztus evangéliumának hirdetése megosztotta a zsidó- és a pogánykeresztényeket, állandó volt közöttük a feszültség. Pál apostol Kr. u. 56-ban írta levelét a római gyülekezetnek azzal a céllal, hogy egységes teológiai látása legyen a kulturális különbségeket hordozó gyülekezetéről, legfőképpen a törvény és az evangélium viszonyáról.

Textusunk önmagában tekintve doxológia, amely lezárja a levél egy nagyobb egységét (9–11. fejezet). Ennek tartalmában Pál apostol rámutat arra, hogy Isten igazsága az ő szuverén döntéseiben is megmutatkozik. Ezáltal az ő döntései mutatkoztak meg az Ószövetség eseménysorában, Izrael népének kiválasztásában és az elesettségéből való felemeltetésben. Jézus Krisztus által mindenki számára elérhető vált Isten kegyelme, így nyitott közös utat a zsidók és a pogányok számára.

William McDonald rámutat arra, hogy ebből következik az, hogy az apostol dicséri Isten bölcsességét, annak kikutathatatlanságát. Pál részletesen kifejtette az előző versekben a megváltás tervét, és bemutatta, hogy Krisztus műve hogyan hozott áldást minden embernek. Érvelése végén ő maga is rácsodálkozik arra, hogy Isten bölcsessége milyen gazdag és kikutathatatlan az ember számára.

Isten ugyanis kijelentette ítéletei és útjai egy részét, hogy az emberek megismerhessék azokat,

de emberileg lehetetlen azokat teljesen kiismerni. Ezt tárja elénk az *anexichniastoi* szó használata is, amely ezenkívül csak az Efezusi levélben fordul elő, és a 'megfoghatatlan' jelentés mellett úgy is fordítható, hogy valamit 'nem lehet nyomon követni' (WITMER 2019, 203. o.).

Karner Károly ekképpen foglalja össze a textus tartalmát kommentárjában: „Mindezzel az apostol elérkezett e fejtegetések végére. Amikor végigtekint az eddigi fejezetekben elmondottakon, kiváltképpen pedig az üdvösség csodálatos útján, melyen Isten a zsidókat és a pogányokat egyaránt vezeti, eltelik csodálattal. Kifogyhatatlanul gazdag Isten kegyelme. Mérhetetlen a bölcsessége, mellyel vezeti a népeket, s mindent felhasznál tökéletes céljainak a szolgálatában. Csodálatos az ismerete, a »tudása«, mellyel mindent a saját szolgálatába tud állítani. Mindezt pedig úgy viszi véghez Isten, hogy gondolatai, tervei, céljai messze meghaladnak minden emberi elképzelést.” (KARNER 1942, 86. o.)

A perikópa megértése

Bőven akad teológiai összefüggés e néhány sorban is, csakúgy, mint az egész levélben. Pál apostol doxológiája Szentháromság ünnepén szólal meg az üdvtörténeti események összefoglalójaként. Az apostol arra hívja Krisztus mai gyülekezetét is, hogy csodálkozzunk rá kegyelmére, dicsérve Istent mindazért, amit megtett értünk.

Pál apostol több ószövetségi igevers szavait, gondolatait is használja, amikor megszólaltatja felismerésének örömét. A párhuzamos igehe-lyeket fellapozva gazdag teológiai párhuzamokat találunk, amely az ígéhirdetésre készülés során többoldalú megközelítést adhat számunkra is:

„Bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim – így szól az Úr. Mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak utaim a ti utaitoknál, és gondolataim a ti gondolataitoknál.” (Ézs 55,8–9)

„Ki mérte meg markával a tenger vizét, ki mér-

te meg arasszal az eget? Ki mérte meg vékával a föld porát, ki tette mérlegre a hegyeket, és mérleg-serpenyőbe a halmokat? Ki irányította az Úr lelkét, ki volt tanácsadója, aki oktatta?” (Ézs 40,12–13)

„Minden az övé az ég alatt.” (Jób 41,3)

„Mert benne teremtetett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtetett. Ő előbb volt mindennél, és minden őbenne áll fenn.” (Kol 1,16–17)

Igehirdetési vázlat

1. Miről is szól Szentháromság ünnepe?

Azt a szót, hogy Szentháromság, hiába keressük a Bibliában, ebben a formájában nem fogjuk megtalálni. Érdekes ünnepe ez az egyházi évnek, hiszen minden más ünnep Jézus életének eseményeihez kapcsolódik, Szentháromság ünnepe pedig az „ünnepes félév” záróünnep. Innentől kezdve is sokat fogjuk hallani, mert erről az ünnepről kapják nevüket az előttünk álló vasárnapok egészen adventig. Szentháromság ünnepe legegyszerűbben megfogalmazva a hitvallás ünnepe. Annak, hogy tudjuk, kiben hiszünk, kinek a nevében gyűlünk össze vasárnapról vasárnapra, kihez imádkozunk. Az ige pedig, amely ma evangélikus templomaink szószékén megszólal, egy örömteli felismerés, Pál apostol szívből jövő gondolatsora. Egy pillanatra elengedi megalapozott, jól átgondolt mondanivalóját, és teret ad az örömeinek. Olyannyira, hogy még a levél soraiban is megörökíti, hogy mi van a szívében, miközben másoknak is hirdeti azt, amit együtt kaptunk Istentől.

2. Emberi határaink beismerése

Pálnak és az apostoloknak minden okuk meglett volna arra, hogy tudásukkal, bölcsességükkel kiemelkedjenek. De nem ezt tették, mert Isten szeretetével különféle módokon találkozáva látták, hogy az ő eszközeinek tárháza kifogyhatatlan.

Zsidónak és pogánynak egyaránt tudtára adja földi és mennyei távlatait. Mi pedig sokszor inkább határt szabnánk Isten kegyelmének is. Vajon van az ő kegyelmének is partvonala, amelynél távolabb már nem érzékelhető? Pál apostol bizonyosságtétele és a Római levél jól felépített mondanivalója éppen arról tesz tanúságot, hogy „mily megfoghatatlanok az ő ítéletei, és mily kikutathatatlanok az ő útjai!”. Éppen ezért leginkább emberi határainkat kell felismernünk, amikor azt gondoljuk, hogy minden irányítás a mi kezünkben van.

Istent nem lehet kiszámítani, mint egy matematikai képletet, kikövetkeztetni, mint egy kísérleti eredményt. Mindig olyankor tapasztalom meg a legjobban Isten élő valóságát, amikor egészen őszintén beszélgetek vele, amikor kezébe adom az életemet, amikor rábízom a sorsomat, hogy legyen úgy, ahogyan ő tervezi. Amikor egyedül őbenne látom a segítséget, a reménységet életemben, akkor tapasztalhatom meg legjobban az Isten jelenlétét; hogy őtőle, őáltala és őreá nézve van minden.

3. Az öröm, amelyet nem vehetnek el tőlünk

A Szentháromság titka az, hogy bár Isten körül annyi a titok a mai napig, mégis megtapasztalható az ő munkája, kegyelme, szeretete. Úgy is mondhatjuk, hogy Isten jelenlétének három megjelenési formáját ismerhetjük meg az Atya–Fiú–Szentlélek személyében. Hasonlóan, mint például ahogyan a víznek is három halmazállapota ismert: ugyanúgy vízről beszélünk akkor is, ha éppen páráként, ivóvízként vagy megszilárdult jégként találkozunk vele. Istenünk úgy döntött, hogy szeretné közelebből megismertetni magát velünk, ezért jött el közénk Krisztusban, majd elküldte Szentlelkét, hogy soha ne érezzük magunkat távol az ő jelenlététől, mindig velünk lehessen.

Ma, a hit megvallásának ünnepén is az a Krisztus lép közel hozzánk, aki halálával legyőzött mindent, ami minket távol tartana Isten szeretetétől. Az a Krisztus, aki minden falat ledöntött a nagy Isten és az esendő ember között. Hozzá tartozunk – és ezt büszkén valljuk –, ezt ünnepel-

jük ma. Okoz-e számunkra ez a felismerés olyan örömet, mint Pál apostolnak?

Aki igazán kapott örömet Jézustól, a bűnbocsánat és a kegyelem örömét, azt attól többé nem lehet elvenni. Értékeinket el lehet lopni, esetleg a jókedvünket is elvehetik emberek, de az Istentől kapott kegyelmet nem. Az Istentől kapott örömet sem lehet elvenni tőlünk, mert az ott él bennünk.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Jn 3,1–15

Énekek

EÉ 247; 251; 253

Imádság

Szentháromság Isten! A világ megteremtéséért, társainkért és szereteteinkért, városainkért és falvainkért, az elhívott egyházért – dicsérünk téged! A szeretetért, amellyel szeretted a Fiút, Jézus Krisztus eljöveteleért, az ő szavaiért, hitéért, jósaágért és erejéért, Jézus haláláért és feltámadásáért – dicsérünk téged! Az igazságért és a vigasztalásért, szeretettedért, ami a szívünkbe töltetett, a Szentlélek életadó munkájáért, a tüzes szavakért, a szelíd fuvallatért – dicsérünk téged! Atya, Fiú, Szentlélek, egy Isten, fogadd el hódolatunkat és dicséretünket itt a földön és egykor a mennyben, ahol majd színről színre látunk! Ámen! (Református énekeskönyv)

Illusztrációk

2025-ben az első egyetemes hitvallás ezerhétszázadik évfordulóját ünnepeljük. Az ökumenikus imahét alkalmával más felekezetű testvéreinkkel közösen emlékezhettünk a 325-ben megfogalma-

zott niceai zsinat eredményeire és közös hitvallásunk tartalmára. Ezen a vasárnapon pedig, amelyen az igében Pál apostol felismerése, az imádságok és az énekek mentén hitünk megvallása áll a középpontban, érdemes megemlíteni mindazt, ami a Krisztusban hívőknek ma is közös alapja.

Egyházunk hitvallási irata, az *Ágostai hitvallás* 1. cikke Istenről megfogalmazza: „...egy isteni lényeg van, amelyet örökkévaló, testetlen, oszthatatlan Istennek neveznek, és valóban az is, végtelen hatalmú, bölcsességű teremője és megtartója mindennek, láthatóknak és láthatatlanoknak; és mégis három egyenlő lényegű és hatalmú: az Atya, a Fiú, és a Szentlélek.”

Részlet Luther igehirdetéséből 1536. június 11. Szentháromság ünnepén, amely Jn 3,1–15 alapján hangzott: „»Ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg az Isten országát.« (Jn 3,3) Az a lényeg, hogy szabaduljunk meg a saját gondolatainktól, saját bölcsességünktől és vélekedésünktől, és inkább hallgassuk buzgón az ígét, mely által Isten a segítségünk nélkül új szívet teremt bennünk, mint ahogyan a magzat is fejlődik édesanya testében.”

Felhasznált és ajánlott irodalom

- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest.
- KARNER Károly 1942. *Isten igazsága. Pál apostol levele a rómaiakhoz*. Keresztény Igazság, Győr.
- LUTHER Márton 2015. *Prédikációk*. Szerk. Csepregi Zoltán. Luther Kiadó, Budapest. (Luther válogatott művei 9.)
- MCDONALD, William 1999. *Újszövetségi kommentár*. Evangéliumi Kiadó, Budapest.
- STOTT, John 2018. *Pál levele a rómaiakhoz*. Ford. Pásztor Péter. Harmat-KIA, Budapest.
- WITMER, John A. 2019. A Rómaiakhoz írt levél. Ford. Köves Gábor. In: John F. Walwoord – Roy B. Zuck (szerk.): *Apostolok cselekedetei – Kolossé*. KIA, Budapest. (A Biblia ismerete kommentársorozat 7.)

■ ROSENBERGERNÉ BABKA ANNA